

LAUSUNTO
28.8.2012

Valtiovarainministeriö
PL 28
00023 VALTIONEUVOSTO

Viite kirjeenne 5.7.2012, diaarinumero VM132:00/2011

Asia **Valtiovarainministeriön Sokeriverotyöryhmän väliraportti**

Pyydettyinä lausuntona ao. väliraportin veroehdotuksiin Mehu- ja säilyketeollisuusyhdistys saattaa ministeriön tietoon seuraavaa:

Väliraportti on selkeä ja hyvin laadittu. Sokeriverotuksen vaihtoehtojen taustoihin on nyt paneuduttu perusteellisesti, mutta laajempien vaikutusten arviointi on jäänyt kesken mm. vaikutus kotimaisten yritysten kilpailukykyyn, kasvun mahdollisuuksiin ja työllisyysvaikutuksiin.

Mehu- ja säilyketeollisuusyhdistys katsoo, että sokeriverotyöryhmän väliraportti osoittaa myös hyvin sen, kuinka monimutkainen ja työläs uusi sokeriverojärjestelmä kokonaisuudessaan tulisi olemaan, riippumatta siitä, mikä väliraportissa mainituista vaihtoehtoisista malleista tulisi valituksi. Voidaankin todeta, että vaihtoehdot on nyt ansiokkaasti selvitetty ja ovat arvonlisäverovaihtoehtoa lukuun ottamatta hyvin vaikeita toteuttaa. Esitetyissä veromalleissa on useita ongelmia ja ne aiheuttavat tarpeettomia hallinnollisia lisäkustannuksia mm. valmistelusta, järjestelmäkehityksestä ja valvonnasta. Teollisuusyritysten ja työnantajien verotaakkaa ei tule lisätä.

Väliraportissa tuodaan ansiokkaasti esille useita ruokaan liittyviä negatiivisia vaikutuksia ja tutkimuksia. Ruokaa kuitenkin syödään, jotta saadaan positiivisia vaikutuksia kuten energiaa, ravintoaineita, kylläisyyttä ja mielihyvää.

Hallituksen budjettiriihessä on jo esitetty arvonlisäverokantojen nostoa yhdellä prosenttiyksiköllä. Mehu- ja säilyketeollisuusyhdistyksen mielestä tämä on jo riittävä toimi ja se toteuttaa osin raportissa kohdassa 5.7. esitettyä arvonlisäveroon perustuvaa mallia. Nykyiset valmisteverot tulee poistaa kilpailua syrjivinä.

Toissijaisesti, jos sokerivero on poliittisista syistä johtuen joka tapauksessa pyrittävä saamaan Suomessa voimaan, Mehu- ja säilyketeollisuusyhdistys toteaa seuraavaa:

Kokonaissokeriveroon perustuva malli (5.3)

Mehu- ja säilyketeollisuusyhdistys vastustaa kokonaissokeriveron käyttöönottoa. Sokeri on yksi kasvikunnan tuotteiden ensisijainen energiamuoto ja sillä on ikaikainen tärkeä tehtävä ihmisten ravitsemuksessa. Sokerit ovat yksi hiilihydraattien muoto ja ne ovat tärkeitä myös koko väestön ruokahuollon kannalta. Elimistössä sokerin (sakkaroosi) fysiologinen verensokerivaste on usein matalampi ja aineenvaihdunnan/hyvinvoinnin kannalta parempi vaihtoehto kuin useat jauhoja ja tärkkelystä runsaasti sisältävät tuotteet. Myöskään makeutusaineet eivät ole ravitsemuksen kannalta kiistattomia. Hyvinvoinnin kannalta vain kokonaisruokavaliolla on merkitystä. Yksittäisen raaka-aineen merkitystä ei tule suotta korostaa, vaikka se on kirjoitettu nykyiseen hallitusohjelmaan taustaryhmittymien lobbaamana.

Sokeria ei tule leimata epäterveelliseksi fiskaalin verotuksen keinoin. Kuten raportissa hyvin todetaan,

- sokerin leimaamiselle epäterveelliseksi ei ole kiistattomia tieteellisiä terveydellisiä perusteita,
- verotus on vaikeasti toteutettavissa ja vaikeasti valvottavissa mm. harmaatuonnin ja nettiostamisen osalta,
- EFSA on todennut sokerin turvalliseksi elintarvikkeeksi ja
- verotuksen terveydellisiä vaikutuksia ei voida todentaa.

Marjat, hedelmät ja kasvikset sisältävät yleensä paljon tärkeitä ravintoaineita kuten vettä, kuituja, proteiinia, rasvaa, kivennäisaineita, vitamiineja, flavonoideja myös jonkun verran myös sokereita. Tuotteita pidetään ravintorikkaina ja niiden kulutusta tulee lisätä sekä ravitsemus- että ympäristösyistä. Uusissa pohjoismaisissa ravitsemussuosituksissa marjat, hedelmät ja vihannekset on nostettu aikaisempaa merkittävämpää rooliin ja viljatuotteiden osuutta on vastaavasti pienennetty.

Kasvikunnan tuotteet kasvavat satokausittain ja osa sadosta on tarkoituksenmukaista säilöä talven varalle ja säilyvään muotoon. **Mehu- ja säilyketeollisuus katsoo, että on kohtuutonta verottaa eri tavoin säilöttyjen marjojen, hedelmien ja kasvien luontaisesti sisältämää sokeria ja vastustaa kokonaissokeriveromallia.**

Vain tuoreiden marjojen, hedelmien ja vihanneksien suosiminen verotuksen keinoin ei ole Suomessa ympäristön kannalta perusteltua (kasvihuonekasvatus kuluttaa talvisin paljon tuontienergiaa) ja lisäksi se lisäisi tuonnin tarvetta (valtiontalouden alijäämää). Kuluttajien ja ammattikeittiöiden on myös järkevää käyttää sekä ajankäytöllisesti että energiatehokkuuden kannalta esim. punajuurisäilykkeitä sen sijaan, että itse ryhtyisivät aina valmistamaan ruokaa punajuuria kuorimalla ja kypsentämällä.

Sokeriverotyöryhmän raportissa esitetään maitotuotteiden luonnostaan sisältämän laktoosin jättämistä verotuksen ulkopuolelle, mikä on ristiriidassa em. marjojen, hedelmien ja kasvien sisältämän oman sokerin suhteen. Meijerialan suosimiselle ei ole perusteita vaan meijerituotteita, myös laktoosittomia, tuotteita tulee verottaa, jos kokonaissokeriveromallia aiotaan toteuttaa.

Tuotteen kokonaissokerimäärään tai lisätyn sokerin määrään perustuvat mallit eivät ole järkeviä. Esimerkiksi vihannessäilykkeissä, joiden lisätyn sokerin määrä on erittäin alhainen, yleensä 0-10%, se tarkoittaisi:

- fiskaalinen vaikutus on olematon, koska käytetty sokerin määrä on vähäinen.
- runsaasti (turhaa) työtä, niin alan yrityksille kuin viranomaisille
- epätasa-arvoinen verrattuna tuoretuotteisiin, vaikka säilykkeissä ravitsemuksellisuus on tutkimusten mukaan vähintään yhtä hyvä kuin tuoretuotteissa.
- johtaisi ”kikkailuun” keinotekoisien makeutusaineiden avulla (terveysperusteilla ei tieteellistä näyttöä).
- haasteena on saada joka kohdassa tasa-arvoinen kohtelu tuontituotteille ja kotimaiselle tuotannolle

Hunaja

Mehu- ja säilyketeollisuusyhdistys vastustaa hunajaan kohdistuvia valmiste- ja raaka-aineveroja. Hunaja ei ole sokeri, eikä sitä voi verrata sokereihin tai siirappeihin - ei koostumuksen, ei valmistustavan, eikä ravintoarvojen perusteella. Hunajaa ei ole perusteltua pitää kansanterveydelle haitallisena tuotteena. Hunajalla saadaan sama aistittava makeustaso huomattavasti pienemmällä kalorimäärällä kuin sakkaroosilla.

Mehiläispölytys lisää monien viljely- ja puutarhakasvien sadon määrää ja laatua. Mehiläiskasvatus on jopa välttämätöntä nykyisten satotasojen ylläpitämiseksi. Jos edes harkitaan kokonaissokeriverotusta, niin hunaja tulee jättää veron ulkopuolelle. Sokeria käytetään myös mehiläiskasvatuksessa eläinten rehuna. Talviruokintana käytettävä sokerin hinnannousu heikentäisi alan yritysten toimintaa. Suomessa kulutettavasta hunajasta noin puolet on kotimaista tuotantoa. Hunajaa tuodaan myös matkustajatuontina Euroopasta ja sitä voi tilata nettikaupasta. Kotimainen tarjonta on pidettävä kilpailukykyisenä, jotta mehiläiskasvatus turvataan.

Sokerin kotimaisuus ja omavaraisuus

Sokerin valmistuksen jatkuvuus Suomessa on kotimaiselle elintarviketeollisuudelle tärkeää sekä logistisesti että myös huoltovarmuuden kannalta. Sokerin (sakkaroosin) kulutuksen merkittävä vähentäminen voi vaarantaa Säkylän ja Kantvikin yksiköiden toiminnan. Sokerin korvaaminen tuontiraaka-aineilla kuten tärkkelysvalmisteilla ja makeutusaineilla tai sokeritehtaan alasajo ei liene sokeriverotuksen tavoitteena. Raportin mukaan sokeriverolla ei olisi merkittäviä vaikutuksia sokerin tuotantoon Suomessa. Muitakin tulkintoja on esitetty.

Lisättyyn sokeriin perustuva malli (5.4)

Tuontituotteiden osalta vaikeasti valvottavissa ja tämän voi unohtaa tässä yhteydessä monien käytännön ongelmien vuoksi.

Nykyiseen makeisveron perustuva malli (5.5)

Nykyinen valmisteverotus kohtelee elintarvikeyrityksiä, toimialoja sekä elintarvikeketjun sektoreita epätasapuolisesti. Se kohdistuu yksittäisiin tuoteryhmiin jättäen useat samankaltaiset tuotteet veron ulkopuolelle, mikä väliraportissakin on todettu.

Kilpailuvirasto on todennut lausunnossaan valtionvarainministeriölle, että nykyinen valmistevero vääristää kilpailua veronalaisten ja veron ulkopuolelle jäävien tuotteiden kesken. Vero peritään teollisuudelta, joten sen vaikutus siirtyy jälleenmyyjien ostohintoihin. Jakeluporras ottaa oman katteensa hinnasta, johon sisältyy myös peritty vero. Näin ollen vero lisää jakeluportaan katteen absoluuttista määrää, vaikka se suhteellisesti pysyisi samana, ja nostaa kuluttajilta perittyä hintaa enemmän kuin veron verran, Heli Frosterus Kilpailuvirastosta kertoo Taloussanomien artikkelissa 3.7.2012. Hän katsoo, että arvonlisäveron nosto ei aiheuttaisi yhä kovaa hinnannousua, sillä vero peritään hinnasta viimeiseksi.

Juomatiivisteiden ja jauheiden verotuksen keventäminen

Jos edes harkitaan nykyisten valmisteverojen säilyttämistä, niin laimennettavissa juomissa ja tiivisteissä esitämme laimennettavien juomien ja tiivisteiden verottamista vain myytävän tuotteen osalta. Vesi tulee vapauttaa veron piiristä. Tiivisteinä myytävät tuotteet ovat ympäristöystävällisiä: logistiikkaketju kevenee, pakkausmateriaalia kuluu vähemmän ja kylmäkalustoa/energiaa tarvitaan vähemmän. Tiivisteiden ja jauheiden käyttöä on mielestämme järkevää kehittää edelleen pyrkiessämme hillitsemään ilmastomuutosta. Tämän väliraportti jättää huomioimatta. Tiivisteiden valmisteverotusta tulee keventää.

Täysmehujen valmistevero tulee poistaa.

Tuoteryhmään 2009 kuuluvat vain 100 % hedelmää tai kasviksia sisältävät täysmehut. Väliraportin mukaan ne on vapautettu valmisteveroista jo Belgiassa, Latviassa, Ranskassa, Unkarissa ja Norjassa.

Työllisyysvaikutukset

Marjojen, mehujen, hillojen ja kasvissäilykkeiden valmistusketju työllistää Suomessa noin 1000 henkilöä mm. vähemmän koulutettuja ja nuoria suomalaisia. Vaarana on valmisteverotuksen tuoma kotimaisten tuotteiden

kulutuksen lasku, mikä johtaa vääjäämättä myös työpaikkojen vähenemiseen. Korkea valmisteverotaso on jo nyt vaikuttanut yritysten myyntiin ja kannattavuuteen ja siten myös kyseisten yritysten kykyyn työllistää ja teettää töitä muilla yrityksillä.

Valmistus ja myynti kotimaahan on lähes aina se pohja, jolta yritys voi ponnistaa myös vientiin. Kotimaan myynti luo perustan riittävälle volyymille, mikä antaa edellytyksiä hintakilpailukyisille vienti tuotteille. Mikäli kotimaahan tähtäävä valmistus vähenee, se heikentää näin vientiedellytyksiä. Vaikka vientituotteiden valmistus onkin mahdollista saattaa verottomuuden piiriin, siihen liittyvät erityisjärjestelyt ja hallintobyrokratia myös vähentävät käytännössä yritysten kiinnostusta vientiin.

Makeisveron ja sokeriveron yhdistelmämalli (5.6)

Esitetty yhdistelmämalli vaikuttaa ensilukemalla hyvältä vaihtoehdolta, mutta tulee olemaan käytännössä sekä yrityksissä, valvonnassa että hallinnossa hyvin monimutkainen ja paljon turhaa työtä teettävä. Kannatettavaa on lähinnä se että mehut näyttävät jäävän pois verojen piiristä.

Kun kannustetaan kiinnittämään huomioita tuotekehityksessä sokerin määrään, niin se saattaa johtaa siihen, että sakkaroosin määrä pienenee, mutta kokonaishiilihydraattien määrä ja verensokerivaste tuotteessa nousee. Tämäkin saattaa vaikuttaa ensilukemalta hyvältä, mutta vaikutus lihavuuden ennaltaehkäisyssä lienee päinvastainen, koska kylläisyysvaikutus heikkenee.

Arvonlisäveroon perustuva malli (5.7)

Arvonlisäverokantojen nosto yhdellä prosenttiyksiköllä on esitetyistä vaihtoehdoista varteenotettavin. Se on helpoin toteuttaa, koska järjestelmät ovat olemassa ja kilpailullisesti tasapuolisin. Mehu- ja säilyketeollisuusyhdistys kannattaa tätä veromallia.

Makeis-, jäätelö-, mehu- ja virvoitusjuomaverosta tulee samalla luopua.

Lopuksi

Yritysten kannalta on olennaista tietää kuuluvatko he veron piiriin ja jos niin minkä tuoteryhmän osalta? Nouseeko verotaakka vai laskeeko se? Toimeenpanon aikataulu? Miten verotus vaikuttaa kuluttajahintaan ja kilpailutilanteeseen? Miten veromuutoksiin voi valmistautua? Mihin tuoteryhmään kannattaa investoida? Syntykö lisäksi kustannuksia? Miten hinnoitellaan ensivuoden tuotteet kaupalle? Mitkä muut kuluerät ja verot nousevat ensi vuonna? Mikä on kokonaisvaikutus? Miten suunnitella henkilöstön tulevaisuutta?

Mitä suomalaiset juovat? Tärkeimmät juomat ovat vesi, kahvi, maito, olut, virvoitusjuomat, kivennäisvedet, hedelmä- ja marjajuomat ja laimennettavat mehujuomat. Kapea-alaisesta sokerikeskustelusta voi laajentaa näkökulmaa ja pohtia mitä vaikutuksia eri juomilla on esim. tuontiin/vaihtotaseeseen/työllisyyteen ja miettiä voiko näihin vaikuttaa verotuksen keinon valtion kassan kartuttamiseksi.

Kaikki nämä kysymykset jäävät auki. Epävarmuutta on ilmassa muutoinkin. Mehu- ja säilyketeollisuusyhdistys puoltaa jo suunniteltua arvonlisäverokantojen korotusta ja jättäisi muut vaihtoehdot sikseen. Näin pääsemme jälleen kiinni tuottavaan työhön. Pidämme ihmiset töissä ja alan pyörät pyörimässä vielä ensi vuonnakin.

Kunnioittavasti
Mehu- ja säilyketeollisuusyhdistys

Elisa Piesala
Toimialapäällikkö, asiamies